

FINANȚAREA CHELTUIELILOR ÎN INSTITUȚIILE DE ÎNVĂȚĂMÎNT: METODE ȘI PRINCIPII

Tatiana MANOLE,
doctor habilitat în economie,
profesor universitar

SUMMARY

Abstract: In this article the author makes a detailed analysis of the estimated expenses for public education; the activity indexes for public education are being calculated using several formulas. The author argues that the planning of the expenses for financing education is a difficult process and all the activity indexes of the institutions should be taken into account according to their lives of studies; the public expenses in the Republic of Moldova are analysed according to their economic weight in PIB. The dynamics of the expenses in the institution of public education in Chișinău is quite interesting. The analysed data prove that the biggest part of the real expenses taken for a pupil go to the work remuneration (60%-70%).

Metodele de finanțare a cheltuielilor de la bugetul statului cuprind totalitatea procedurilor și normelor folosite în punerea de resurse financiare la dispoziția instituțiilor de învățământ.

Finanțarea se desfășoară în conformitate cu obiectivele economico-sociale și cu prerogativele statului, cu respectarea simultană a următoarelor principii:

- Cheltuielile pot fi înscrise și finanțate de la bugetul statului sau de la bugetele locale numai dacă sunt autorizate în mod expres printr-un act normativ.

- Sumele aprobate prin bugetul

statului și bugetele locale, în limitele cărora se pot efectua cheltuieli, reprezintă credite bugetare, care nu pot fi depășite:

- De regulă, finanțarea se face de la un singur buget (buget de stat sau buget local), în funcție de importanța și de subordonarea instituției de învățământ.

- Determinarea cantumului cheltuielilor bănești ale instituțiilor de învățământ este în funcție de necesitățile lor reale și specifice.

- Finanțarea de la bugetul statului și de la bugetele locale este nerambursabilă,

adică sumele puse la dispoziția unităților de onvățământ nu se restituie bugetului.

- Mijloacele bănești se alocă pentru destinații concret stabilite și nu pot fi folosite on alte scopuri. Mijloacele bugetare sunt puse la dispoziția instituțiilor de onvățământ pentru scopuri stabilite anterior și pot fi utilizate numai on conformitate cu destinațiile stabilite. Nici o cheltuială nu poate fi efectuată dacă nu există o bază legală, prevăzută acesteia sau dacă on bugetul aprobat nu au fost prevăzute mijloace bănești on scopul respectiv.

- Mijloacele bănești trebuie folosite rațional și cu eficiență maximă, neadmițându-se nici un fel de abuz on efectuarea cheltuielilor publice.

- Efectuarea cheltuielilor din bugetul statului și din bugetele locale poate avea loc numai pe bază de acte justificate, legal ontocmite și semnate de persoanele autorizate, potrivit normelor legale.

- Finanțarea bugetară se face numai pe măsura justificării sumelor acordate anterior și corespunzător ondeplinirii sarcinilor, on concordanță cu evoluția necesităților reale de fonduri bănești on perioada curentă și nu on mod automat. Deși alocațiile bugetare sunt aprobate pentru diferite perioade (an, trimestre și luni) ele nu se acordă unităților on mod automat, ci numai ținându-se seama de proporțiile on care acestea au ondeplinit sarcinile. Resursele bugetare se eliberează de la buget numai pe măsura ondeplinirii obiectivelor on perioada precedentă și on perioada curentă.

- Efectuarea unui control financiar preventiv și concomitent riguros, sistematic, exigent și aprofundat asupra

folosirii cu eficiență maximă a resurselor proprii și a celor primite de la buget este o regulă permanentă de funcționare a bugetului.

- Cheltuielile efectuate on instituțiile de onvățământ, indiferent de natura lor, trebuie să fie aprobate de ordonatorii de credite (executorii de buget).

Fiecare instituție de onvățământ este finanțată conform devizului de cheltuieli.

Devizul de cheltuieli este documentul instituției publice finanțate de la buget, prin care se stabilește volumul și destinația cheltuielilor acesteia conform clasificății bugetare.

Elaborarea devizului individual de cheltuieli al instituției bugetare este una din cele mai complicate probleme de planificare financiar-bugetară. Deoarece fiecare instituție are specificul său, la sfârșitul fiecărui deviz de cheltuieli se prezintă o anexă specială (calculele la devizul de cheltuieli).

Deși există deosebiri la calcularea devizului, totuși un șir de indicatori ai devizului de cheltuieli ale instituțiilor de onvățământ, de exemplu: indicii medii anuali, suma cheltuielilor on baza articolului 113 „Rechizite de birou, materiale și obiecte de uz gospodăresc”, cheltuielile on baza articolul 114 „Deplasări on interes de serviciu”, se determină după o metodă unică pentru toate instituțiile.

Calcularea indicilor de activitate on instituțiile preșcolare

Calcularea indicilor de activitate sunt importanți și stau la baza determinării sumei totale de mijloace bănești

$$\bar{N} = \frac{Nr.cop.noi \times l_1 - Nr.cop.plec. \times l_2}{12}$$

nde. Finanțarea se face conform „Notelor metodologice” privind elaborarea

proiectelor de bugete pentru unitățile administrativ-teritoriale pentru anul bugetar respectiv. Pentru finanțarea învățământului public trebuie să fie identificați prin calcul următorii indici de activitate:

1. Numărul mediu anual de copii

, unde

\bar{N} - numărul mediu anual de copii
 $N_{cop.noi}$ - numărul de copii noi
 l_1 - numărul de luni rămase până la sfârșitul anului (1 septembrie)
 l_2 - numărul de luni rămase până la începutul anului (1 ianuarie)
 $N_{cop.plec.}$ - numărul de copii plecați

2. Numărul de zile frecvente ale unui copil în instituție

$$Nzf_{1c} = \frac{Nzf_{total}}{N_{cop.total}}, \text{ unde:}$$

Nzf_{1c} - Numărul de zile frecvente ale unui copil în instituție

Nzf_{total} - Numărul de zile frecvente, total
 $N_{cop.total} = Ng_{ia} + Ng_{nf} - Ngrupe_1$
 $N_{cop.total}$ - Numărul total de copii

3. Nr. de zile/copii, total

$$\bar{N} / c_{total} = N_{cop.îns.} \times Nzf_{1c},$$

unde:

$$\bar{N} / c_{total} - \text{Nr. de zile/copii, total}$$

$$N_{cop.îns.} - \text{Nr. de copii înscriși}$$

- Numărul de zile frecvente ale unui copil în instituție

4. Nr. de grupe la sfârșitul anului de plan

unde:

$$Ng_{nf} - \text{Nr. de grupe la sfârșitul}$$

anului de plan

Ng_{ia} , - Nr. grupelor la începutul anului

Ng_{nf} - Nr. gr. nou formate

$Ngrupe_1$ - Nr. grupelor lichidate

Cheltuielile pentru întreținerea curentă a instituției preșcolare, conform clasificății economice a cheltuielilor bugetare, se împart, în general, în patru direcții:

1. Remunerarea muncii (art. 111).
2. Contribuții de asigurări sociale de stat obligatorii (art. 112).
3. Primele de asigurare obligatorie de asistență medicală (art. 116).
4. Plata mărfurilor și serviciilor (art.113).
- 4.1. Alocări pentru alimentație (art. 113, alineatul 09).

Calcularea indicilor de activitate pentru învățământul public (pentru școlile primare, gimnaziile și licee).

Elaborarea planurilor de finanțare a școlilor (devizul) începe cu determinarea indicilor de activitate – numărul de clase și numărul elevilor, numărul cotelor (normelor) pedagogice, volumul (cubajul) și suprafața încăperilor școlare. Numărul elevilor și numărul claselor se determină în școli pe grupe de clase (I-IV, V-IX, X-XII. Această informație se introduce în deviz către două date – la 1 ianuarie și la 1 septembrie al anului de plan. Numărul de clase (sau clase-complete), în afară de aceste două date, se determină și ca indice mediu anual.

Numărul de elevi la 1 ianuarie se ia după situația din ultima dare de seamă. În caz dacă se consideră că se va modifica numărul de elevi în perioada

dintre aceste două date, această modificare trebuie luată în considerare la alcătuirea devizului. Numărul elevilor la 1 septembrie al anului de plan se determină în conformitate cu planul de admitere și de promovare. Numărul de copii care vor merge la școală în clasa I în anul de plan, se stabilesc după datele evidenței speciale. Evidența este pusă în sarcina școlilor și a direcțiilor raionale de învățământ, care vor efectua anual

recensământul copiilor cu vârsta de la 5-6 ani și cu vârsta școlară, care din oarecare cauze nu frecventează școala în anul de studiu.

Numărul de copii în următoarele clase se planifică, de obicei, la nivelul promovării din clasele precedente. Astfel, contingentul elevilor din clasa a V-a se planifică la nivelul promoției clasei a IV-a, a VI-a – la nivelul promoției clasei a V-a și a. m. d. Excludere face

$$\bar{N} = \frac{Nr.la\hat{i}.a. + Nr.cop.noi \times l_1 - Nr.cop.plec. \times l_2}{12}$$

sau

$$\bar{N} = \frac{N.l.0.0(i.a) \times 8(n.l_1) + N.l.0.0(f.a) \times 4(n.l_2)}{2}$$

Unde:

N – numărul de elevi mediu anual;

l_1 – numărul lunilor rămase până la sfârșitul anului (de la 01.01 până la 01.09), sau de la 1 ianuarie până la 1 septembrie;

l_2 – numărul lunilor rămase până la începutul anului (de la 01.09 până la 01.01) sau de la 1 septembrie până la 1 ianuarie;

12 – numărul anual de luni.

Pentru instituțiile de învățământ general, licee și gimnazii:

- Numărul claselor.
- Numărul elevilor.

· Numărul instituțiilor.

La nivel republican, municipal, raional și al unității teritorial-autonome Gagauzia se indică numărul instituțiilor de învățământ după tipuri și, desigur, indicii sintetici de activitate.

Este semnificativ faptul, că indicii de activitate (numărul de grupe, numărul de copii) se indică la începutul anului, la sfârșitul anului și mediu anual. Din cauza necoincidenței anului calendaristic cu cel de studiu, numărul de la începutul anului se consideră numărul de la 01.01 (1 ianuarie), și cel de la sfârșit este cel de la 01.09 (1 septembrie).

Formula după care se determină

mărimea medie anuală a grupelor, claselor, copiilor și elevilor este:

$$\bar{N} = \frac{N.la\hat{i}.a. + N.cop.noi \times l_1 - N.cop.plec. \times l_2}{12}$$

$$\bar{N} = \frac{N.l.0.0(i.a) \times 8(n.l_1) + N.l.0.0(f.a) \times 4(n.l_2)}{2}$$

Unde:

N – numărul mediu anual de copii;

I_1 – numărul lunilor rămase pvnă la sbrșitul anului (1 septembrie);

I_2 – numărul lunilor rămase pvnă la onceputul anului (1 ianuarie);

12 – numărul anual de luni.

Astfel, datele privind numărul de clase și elevi se indică on devizul de cheltuieli pentru două date: la 1 ianuarie și 1 septembrie al anului de plan.

Numărul elevilor și claselor la 1 ianuarie se indică după situația reală la moment cu condiția posibilității de a se modifica pvnă la sbrșitul anului curent.

Numărul elevilor la 1 septembrie al anului de plan se determină on conformitate cu planul de admitere și de absolvire al elevilor. Numărul copiilor, on anul viitor de studii, clasa ontbi se determină după datele unei evidențe speciale, desfășurate on școli.

Contingentul de primire on clasa a patra (clasa IV) este egal, ca regulă, cu contingentul de absolvire a clasei a treia (clasa III). Numărul elevilor clasei a IX-a se determină reieșind din

instituțiilor de onvățământ, specificați pe nivele de studii. Dacă urmărim evoluția finanțării onvățământului on timp, ca pondere on PIB, observăm o tendință de creștere (vezi tabelul 1).

Cheltuielile pentru onvățământ

Nr.	Indicativ	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007 [proiect]	2008 [proiect]	2009 [proiect]	2010 [proiect]
1.	Invatare publică	1,2	1,2	1,2	1,3	1,3	1,3	1,4	1,4	1,4			
2.	Operaie	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2			
3.	Deplas. publice unitățile	1,7	1,6	1,6	1,7	1,7	1,7	1,8	1,8	1,8			
4.	Calupă	4,7	4,2	4,2	4,4	4,4	4,2	4,2	4,2	4,2	4,4	4,4	4,4
5.	Salarii	3,0	3,0	3,2	3,4	3,4	3,2	3,2	3,2	3,2	3,4	3,4	3,4
6.	Onveniențe unitățile	1,2	1,2	1,2	1,3	1,3	1,2	1,2	1,2	1,2			
7.	Deplas. ale școlii unitățile	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2			
8.	Operaie, salariale unitățile	1,1	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0			
9.	Salarii unitățile	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1			
10.	Operaie, salariale unitățile	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1			

numărul elevilor, care au terminat clasa a VIII-a cu considerentele că unii vor continua studiile on alte instituții sau vor pleca să lucreze.

Numărul de clase la 1 septembrie al anului de plan se determină pentru clasele I, IV, IX și XII on corespundere cu numărul copiilor care vor fi onregistrați și completarea claselor conform normativelor admise: pentru clasele I-VIII completarea claselor poate fi pvnă la 40 de elevi și pentru clasele IX – XII – pvnă la 35 de elevi.

Numărul elevilor on fiecare clasă a școlii medii de cultură generală cu predarea unor discipline on limbi străine trebuie să fie pvnă la 30 de elevi.

La determinarea numărului de clase este necesar de ținut cont de posibilitățile de lichidare a unor clase cu un număr mic de elevi pe calea fuziunii lor cu alte clase paralele, formând clase complete sau unirea lor cu clase de același tip din alte școli din vecinătate.

Planificarea cheltuielilor pentru finanțarea onvățământului este un proces complex și trebuie să se ia on considerare toți indicii de activitate ai

Cheltuielile Bugetului de Stat și
Bugetului UAT
(anuale) pentru servicii (ca % din
PIB)

Tabelul 1

Sursa: Ministerul Finanțelor (După: Evaluarea cheltuielilor publice și responsabilității financiare: Raport privind performanța managementului financiar public. Iunie 2006, pag.9).

Pentru anii 2005, 2006 și 2007 calculele sunt efectuate de autor on baza informației de la Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova.

On baza informației din tabelul 1 constatăm că cheltuielile pentru servicii publice ca pondere on PIB sunt on

creștere, on general, pe toate tipurile. E de menționat că ponderea cea mai mare on PIB o dețin cheltuielile pentru onvățambnt, alcătuind de la 4,7% on 1999 la 8,44% on anul bugetar 2006. Aceeași tendință este menționată și la creșterea ponderii cheltuielilor pentru sănătate de la 2,9% on anul 1999 la 3,84% on anul bugetar 2006. Această tendință se observă și la alte servicii publice (vezi tabelul 1).

Cheltuielile bugetului consolidat pentru asigurări sociale și securitate socială on anul 1999 au alcătuit 3,8% din PIB. On anii următori se observă o scădere, ajungnd la 2,8% on 2004, ca

Cheltuielile publice on Republica Moldova
după conținutul lor economic ca pondere on PIB %

Tabelul 2

Indicatorul	1999	1999	1999	1999	1999	1999	1999	1999 (revisuat)	1999 (revisuat)	1999 (revisuat)	1999 (revisuat)
PIB totală (%)	TT	E,1	9,5	9,6	TE	ED	9,5	9,5	9,7	9,6	9,6
Bugetul total (%)	ED	E,1	6,9	6,1	TE	TT	6,1	10,3	10,3	10,6	10,5
Subvenții interbugetare (%)	1,1	1,2	1,2	1,4	1,0	1,4	1,2	1,1	1,7	1,4	1,7
Transferul personal (%)	ET	T,9	9,1	8,5	9,7	10,7	11,1	11,1	11,3	11,5	11,9
On contribuții de salariu totale (%)	E,1	T,0	E,1	T,4	E,2	7,61	6,71	6,75	9,15	9,37	9,21
Salarii (%)	D,6	D,6	D,6	D,5	D,6	D,7	D,6	D,7	D,6	D,6	D,6
Capital (%)	ED	3,5	3,0	2,4	ED	4,1	4,0	4,1	5,8	5,0	2,2

mai apoi să se onregistreze o creștere substanțială pbnă la 3,46% on anul bugetar 2006 (vezi tabelul 1).

Un interes deosebit prezintă analiza cheltuielilor publice din punct de vedere al conținutului lor economic, efectuată on baza tabelului 2.

Sursa: Ministerul Finanțelor (După: Evaluarea cheltuielilor publice și responsabilității financiare. Raport privind performanța managementului financiar public. Iunie 2006, pag.9). Calculele pentru anii bugetari 2005, 2006, 2007 au fost efectuate de autor on baza datelor din BASS pentru anii respectivi. Datele pentru anii bugetari 2008, 2009 și 2010 au fost calculate de autor on baza datelor din „Evoluția bugetului public național, 2004-2010, mil.lei” Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova (2007, anexa 2.1).

E de menționat, că plățile pentru salarii au crescut anual din 2000 ca cotă on PIB la fel ca și cheltuielile pentru bunuri și servicii. Transferurile către

persoanele fizice (on cadrul asigurărilor sociale) constituie a doua categorie după mărime (cu excepția anului 2000 când a fost cea mai mare).

On tabelul 2 am prezentat on dinamică tendința acestor plăți.

Din datele tabelului constatăm că plățile salariale ca pondere on PIB sunt 11,1% on 2006, cu o creștere lentă on perioadele următoare.

O analiză detaliată a finanțării onvătămbntului public pe nivele de instituții prezentăm mai jos on baza informației din mun. Chișinău on dinamica anilor

Grupa cheltuielilor funcționale.	2003	2004	2005	2006	2007 (estimat)
§ 051 „Instituții preșcolare”, total cheltuieli reale ce revin la un copil, lei	2847,72	362597	423891	502331	5882,26
Inclusiv: Salarii art. 111, 112, 116, 01 (% în total) cheltuieli reale pentru un copil	43%	43%	47%	48%	46%
Servicii comunale: art. 113.01; 113.04; 113.34; 113.36. (%)	36%	28%	26%	19%	28%
Procurări: art. 113.03; 113.05; 113.06; 113.17; 113.27; 242. (%)	3%	7%	3%	4%	4%
Alimentație: art. 113.09. (%)	11%	17%	19%	22%	20%

Sursa: Pretura sec. Botanica, Departamentul Onvătămbnt și Tineret, mun. Chișinău.

Din datele tabelului constatăm că on instituțiile preșcolare (grupa funcțională de cheltuieli § 051 din mun. Chișinău) cheltuielile pentru retribuirea muncii la art. 111.00, 112, 116.01 au alcătuit ca pondere on totalul cheltuielilor reale pentru un copil pentru perioadele analizate după cum este indicat on tabelul de mai sus.

Din datele tabelului constatăm că cheltuielile pentru Retribuirea muncii (art. 111), contribuțiile on BASS (art. 112) și primele de asigurare obligatorie de destinație medicală (art. 116.01) dețin ponderea cea mai mare on totalul cheltuielilor reale anual pentru un copil, având o tendință de creștere de la 43% on 2003 la 48% on 2006.

Pe locul doi ca pondere sunt cheltuielile pentru plata mărfurilor și serviciilor

on creștere de la 7,7 % on anul 2000 la 9,5 % on 2006. Menționăm o creștere ponderată și a cheltuielilor pentru bunuri și servicii de la 6,0 % on anul 2000 la 8,2 % on 2006, planificându-se o creștere pentru perioadele următoare. La fel sunt on creștere și transferurile către persoane de la 8,7 % on 2000 la

(art. 113 și alineatele corespunzătoare din clasificția economică a cheltuielilor bugetare), care au alcătuit on anul 2003 36% on cheltuielile totale reale. Aceste cheltuieli având apoi tendințe de scădere substanțială, ajungând on anul 2006 la 19%. Spre anul 2007 s-a planificat o creștere de pbnă la 28%.

O altă grupă de cheltuieli on instituțiile preșcolare sunt cele ce țin de procurarea de rechizite de birou, materiale și obiecte de uz gospodăresc (art. 113.03) manuale materiale didactice etc. (art. 113.05) cărți și ediții periodice (art. 113.06), reparații curente (art. 113.17); procurarea și instalarea contoarelor (art. 113.27), procurarea mijloacelor fixe (art. 242). Aceste cheltuieli oscilează ontre 3% și 4% pe parcursul perioadei analizate.

Un compartiment important de cheltuieli este „Alimentația” (art. 113.09).

Cheltuieli la acest articol cresc de la 11% on 2003 la 22% on 2006, cu o reducere lentă către anul 2007 (vezi tabelul Nr. 4).

Pentru a asigura organizarea alimentației copiilor din instituțiile preșcolare pentru anul bugetar 2007 conform normei zilnice luate on calcul de Ministerul Finanțelor, precum și pentru asigurarea respectării acesteia de către fiecare UAT, cheltuielile pentru acest scop au fost suplimentate cu mijloace pentru acoperirea insuficienței pondere on totalul cheltuielilor reale / pentru un copil on perioadele analizate după cum urmează on tabelul 4.

acestora on anul 2006. Insuficiența de mijloace s-a estimat ca diferența dintre cheltuielile calculate pornind de la numărul copiilor incluși on bugetul pe anul 2006 (an precedent de elaborare a bugetului) a fiecărei UAT, numărul unic de zile de alimentație pentru fiecare UAT (165 zile), norma de alimentație pe zi de 6 lei și cheltuieli aprobate on buget on acest scop.

On școlile primare (grupa funcțională de cheltuieli § 052 din mun. Chișinău) cheltuielile pentru Retribuirea muncii la art. 111.00, 112, 116.01 au alcătuit

Dinamica cheltuielilor ponderate on școlile primare

Categoriile de cheltuieli	Anii				
	2003	2004	2005	2006	2007
Cheltuieli pentru grupă funcțională § 052 din mun. Chișinău	17,43%	12,43%	20,14%	22,76%	18,20%
La școlile primare	37%	43%	47%	47%	47%
La școlile primare, art. 111.00, 112, 116.01	30%	30%	10%	17%	17%
La școlile primare, art. 111.00, 112, 116.01	6%	7%	1%	1%	1%
La școlile primare, art. 111.00, 112, 116.01	1%	1%	1%	1%	1%

din min. Chișinău

Sursa: sec. Botanica, mun. Chișinău, DET (Direcția Educație și Tineret).

On școlile primare (grupa funcțională de cheltuieli § 052 din mun. Chișinău) cheltuielile pentru retribuirea muncii la art. 111.00, 112, 116.01 au alcătuit ca pondere on totalul cheltuielilor reale pentru un copil on perioadele analizate după cum sunt prezentate on tabelul 4.

Din datele tabelului constatăm că cheltuielile pentru Retribuirea muncii (art. 111), contribuțiile on BASS (art.

112) și primele de asigurare obligatorie de asistență medicală (art. 116.01) alcătuiesc ponderea cea mai mare on totalul cheltuielilor reale anual pentru un copil, având o tendință de creștere de la 52% on 2003 la 71% on 2006. On anul 2007 se observă o tendință lentă de scădere.

Pe locul doi ca pondere sunt cheltuielile pentru plata mărfurilor și serviciilor (art. 113 și alineatele corespunzătoare din clasificarea economică a cheltuielilor bugetare), care au alcătuit on anul 2003 20% on cheltuielile totale reale.

Tabelul 4

Cheltuielile totale reale ce revin la un copil, având apoi tendințe de scădere substanțială, ajungând în anul 2006 la 9%. Spre anul 2007 s-a planificat o creștere de până la 19%.

O altă grupă de cheltuieli în școlile primare sunt cele ce țin de procurarea de rechizite de birou, materiale și obiecte de uz gospodăresc (art. 113.03) manuale, materiale didactice etc. (art. 113.05) cărți și ediții periodice (art. de la 9% în 2003 la 13% în 2006 (vezi tabelul 4, art. 113.09).

Finanțarea școlilor de cultură generală după articole de cheltuieli este analizată în baza unui exemplu tipic din municipiul Chișinău (vezi tab. 5).

113.06), reparații curente (art. 113.17); procurarea și instalarea contoarelor (art. 113.27), procurarea mijloacelor fixe (art. 242). Aceste cheltuieli au alcătuit 6% în 2003, scăzând drastic până la 1% în 2005 și apoi iarăși menționând o creștere de până la 4% în 2006 și fiind planificat tot atît pentru anul bugetar 2007.

Un compartiment important de cheltuieli este „Alimentația” (art. 113.09).

Cheltuielile în acest articol se prezintă

Grupa cheltuielilor funcționale	A N I I				
	2003	2004	2005	2006	2007 (estimată)
\$ 053 "colimediile de cultură generală, total cheltuielile ce revin la un elev - lei -	1254,20	1510,24	2011,30	2710,12	2987,25
Inclusiv:	68%	68%	71%	75%	72%
Salarii: art. 111.00; 112; 116.01. (Pondere în total cheltuieli reale pentru un copil, %)					
Servicii comunale art. 113.01; 113.04; 0113.11; 113.34; 113.35; (%)	19%	18%	16%	11%	19%
Procurări: art. 113.03; 113.05; 113.06; 113.17; 113.27; 242. (%)	3%	3%	2%	3%	3%
Alimentație: art. 113.09, (%)	4%	3%	4%	6%	5%

Dinamica cheltuielilor ponderate în școlile medii de cultură generală din mun. Chișinău, 2006, reducându-se lent, pentru anul 2007 (72%).

Sursa: sec. Botânică, mun. Chișinău, DET (Direcția Educație și Tineret).

Datele prezentate și analizate din tabelul 5 demonstrează că ponderea cea mai mare în total cheltuieli reale, prevăzute pentru un elev le dețin cheltuielile pentru art. 111 „Retribuirea muncii” inclusiv și pentru art. 112 „Contribuții de asigurări sociale de stat obligatorii” și art. 116.01 „Primele de asigurare obligatorie de asistență medicală”, ele fiind în creștere de la 68% în anul 2003 la 75% în anul

Locul doi după pondere ocupă cheltuielile pentru serviciile comunale. Aceste cheltuieli după conținutul lor economic se referă la art. 113 „Plata mărfurilor și serviciilor” și corespunzător alineatelor:

- 113.01 – Energia electrică.
- 113.04 – Energia termică.
- 113.11 – Servicii de telecomunicație și de poștă.
- 113.34 – Apă și canalizarea.
- 113.35 – Salubritatea.

Aceste cheltuieli s-au redus lent ca

pondere on total cheltuieli reale de la 19% on 2003 la 11% on 2006, iar on 2007 se prevede o creștere a lor pvnă la 19%.

Instituțiile școlare au nevoie și de cheltuieli pentru procurări de obiecte necesare pentru funcționarea normală procesului de onvățământ. Este vorba despre procurări la art. 113 alineatele corespunzătoare:

– 113.03 – Rechizite de birou, materiale și obiecte de uz gospodăresc.

– 113.05 – Manuale, materiale didactice, practica de științifică și metodică.

– 113.06 – Cărți și ediții periodice.

– 113.017 – Reparații curente ale clădirilor și oncăperilor.

– 113.27 – Procurarea și instalarea contoarelor.

– 242 – Procurarea mijloacelor fixe.

Aceste cheltuieli ca pondere on totalul cheltuielilor reale pentru un elev constituie 3% pentru fiecare an bugetar

analizat, abatere este anul 2005, menționând o diminuare pvnă la 2%.

O cheltuială foarte importantă pentru școli este „Alimentația”, care conform categoriei economice de cheltuieli se referă la art. 113, alineatul 09. Ponderea acestei cheltuieli variază ontre 4% și 5%, cu unele devieri de descreștere și de creștere față de anul 2003 (4%).

BIBLIOGRAFIE

1. Legea pentru modificarea și completarea Legii onvățământului nr. 547-XIII din 21 iulie 1995 (nr. 70—XVI, 5 mai 2005).

2. Clasificarea bugetară. Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova privind clasificarea bugetară. Nr. 969-XIII din 24 iulie 1996 (Ediția a doua, modificată și completată). – Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova.

3. Legea Republicii Moldova cu privire la salarizare. Nr. 1305 –XII din 25 februarie 1993 (cu modificări și completări).

4. Legea Republicii Moldova cu privire la sistemul de salarizare on sectorul bugetar, nr., 355 din 23.12.2005.

5 Condițiile de salarizare pentru cadrele didactice și alte categorii de personal din instituțiile și organizațiile de onvățământ preuniversitar. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 381 din 13 aprilie 2006.

6. Raportul privind evaluarea cheltuielilor pentru onvățământul preuniversitar on sec. Botanica, mun. Chișinău, DET (Direcția Educație și Tineret).

7. Ilie Dogaru. Formula de finanțare a onvățământului preuniversitar din Rombnia (Studii și proiecte). București, 2002.